

הדרגה השניה, קתם וינם של גוים, שלא ידוע אם נתנסך, ואף הוא
 אסור בהנאה מדרבנן, משום גזירת יין נסך כמבואר לעיל (טז),
 וממא' מ'ומא'ת משקין', כלומר אם נגע בו שרץ הרי הוא מקבל
 טומאה קלה, לטמא אוכלים ומשקים ולא אדם וכלים, רק אם הוא
 בשיעור רביעית, ככל טומאת משקין, ולא החמירו בו לומר שיקבל
 טומאה בפחות מרביעית. והדרגה השלישית, ישראל המפקיד יינו
 אצל עובד פוכבים, היין אסור בשתייה מדברי חכמים, ומוותר
 בהנאה, שאינו אלא ספק אם נגע בו הגוי ולכך לא אסרוהו בהנאה.
 וסברה עתה הגמרא שמדובר במפקיד בין רבית ללא חותם.
 מקשה הגמרא על הדין האחרון: כיצד הותר בהנאה יין שהופקד ביד
 עובד כוכבים, והתנן במשנה (דמאי פ"ג מ"ד), ישראל המפקיד פירותיו
 אצל עובד פוכבים בלא חותם, והשיבם לו העובד כוכבים, הרי הן
 בפירותיו של עובד פוכבים, וחושש בהם לשיביעית – שמא הם
 פירות שביעית, החייבים בביעור, ולמעשה – שאינם מעושרים, לפי
 שסתם עובד כוכבים בחזקת שהחליף הטוב ברע ממנו, ונטל לעצמו
 את פירות הפקדון, והשיב לישראל פירות שלו, הגרועים מהם. ואם
 כן אף ביין המופקד אצל עובד כוכבים יש לנו לחשוש שהחליפו ביין
 שלו, ויאסר אפילו בהנאה, כדין סתם יינם.
 מתרצה הגמרא: מה שאמרו שיין המופקד אצל גוי מותר בהנאה,
 היינו פגון שייחד לו הגוי לישראל בביתו קרן זוית – מקום מיוחד
 וסגור בפני עצמו להנחת היין, ומטר לישראל את המפתח של אותו
 מקום, או שעשה חותם על החבית, ולכן אין כאן חשש החלפה.
 מקשה הגמרא על תירוץ זה: אי ה' – אם כן שאין חשש החלפה,
 מדוע רק ההנאה מן היין מותרת, בשתייה נמי לישתייה – יש להתייר
 גם את השתייה, ומוכיחה הגמרא שאכן צריך להיות היתר שתייה,
 ממעשה שהיה: דהא – שהיה היה מעשה ברבי יוחנן, דאקלע לפרוד
 – שהודמן לעיר 'פרוד', שבר קפרא היה דר שם, לאחר פטירת בר
 קפרא. אמר – שאל רבי יוחנן את בני המקום, כלום יש – האם ידוע
 לכם איזה דין ממשנת בר קפרא. תנא ליה – שנה לו רבי תנחום
 דמן פרוד בשם בר קפרא, המפקיד יינו אצל עובד פוכבים, מותר
 היין אפילו בשתייה.
 קרי עליה – קרא רבי יוחנן על בר קפרא בדרך משל את הפסוק
 'מקום שישפול העין שם יהו' (קהלת י"א), כלומר, מקום שדרו בו
 התלמידים חכמים שם הם נמצאים. תמחה הגמרא: 'שם יהו' סלקא
 דעתיך – וכי כך היא כוונת רבי יוחנן שהם עצמם נמצאים שם, והרי
 בר קפרא כבר נפטר מן העולם. מתרצה הגמרא: אלא כך היא
 הכוונה, שם יהו פירותיו – במקום שנמצא העין שם ימצאו הפירות
 שנשרו ממנו, וכוונת רבי יוחנן היתה שהרצה לדעת את דברי החכם,
 ישאל את בני עירו שהם שומעים ולמדים ממנו, ומלמדים אותם
 לאחרים. על כל פנים שמענו מדברי בר קפרא שיין המופקד אצל
 עובד כוכבים מותר בשתייה, ואילו רבי יהודה בן בתירא אמר שחבית
 הפקדון אסורה בשתייה.
 הגמרא מבארת שאכן דין זה תלוי במחלוקת תנאים. מתרצה הגמרא:
 אמר רבי ירמיה, לא קשיא – אין זו קושיא, כיון שבאמת נחלקו תנאים
 בדבר, הא – דברי בר קפרא הם כשיטת רבי אליעזר, והא – ודברי
 רבי יהודה בן בתירא, הם כשיטת רבנן. דתניא בברייתא, אחד
 הלוקח ואחד השוכר בית העומד פתחו של עובד פוכבים,
 ומלאוהו – הלוקח או השוכר לבית בחביות יין, ולא נשאר לו דור שם
 אך נעלו את הבית ומפתח הבית בידם, או שהיה חותם על כל חבית
 שנעשה ביד ישראל, רבי אליעזר מתיר אף את שתיית היין, משום
 שאין לחשוש שבעל החצר הגוי יזיף את המפתח או את החותם, וכך
 היא דעת בר קפרא, והכמים אוסרין להניח שם את החביות, מחשש
 שמא יזיף, ואם עבר והניחם, היין אסור בשתייה ומותר בהנאה, ורבי
 יהודה בן בתירא לעיל האומר כן סובר כשיטת חכמים.
 הגמרא מבררת את ההלכה: אמר רבי תימא גרייה – [בגו] דרבי תימא
 בר נחמני, אמר רב חסדא, אמר רב, ואמרי לה – ויש אומרים,
 שלא אמר רב חסדא כן בשם רב, אלא אמר רב חסדא אמר ועירי,
 ואמרי לה – [ויש אומרים] שכך אמר רב חסדא, אמר לי אבא בר

הקמא, ה' – [כך] אמר ועירי, הלכה כרבי אליעזר – שאף בחותם
 אחד אין חוששים לזיוף, והיין מותר בשתייה.
 הגמרא מביאה דעה החולקת וסוברת שהלכה כחכמים: אמר רבי
 אליעזר, הכל – כל דבר שיש בו חשש שגוי יחליפנו, משתמר – מותר
 ליתנו לגוי שישמרנו כשמונח בחותם אחר, הוין מן היין שאין
 משתמר בחותם אחר, אלא בחותם בתוך חותם, שמפני חבית הניסוך
 של העובד כוכבים יש לחשוש שזיזיף חותם אחד, ויש צורך בשתי
 חותמות. ורבי יוחנן אמר, אפילו יין משתמר בחותם אחר.
 מבארת הגמרא: ולא פליגי – רבי יוחנן ורבי אליעזר לא נחלקו
 בבירור שיטת אחד התנאים הנזכרים, אלא נחלקו בפקס ההלכה, הא
 – רבי יוחנן סובר שהלכה כרבי אליעזר, הא – ורבי אלעזר סובר
 שהלכה כרבנן.
 הגמרא מביאה לשון אחרת במחלוקת שבין רבי אלעזר ורבי יוחנן:
 איכא דאמרי, יש אומרים, כך אמר רבי אליעזר, הכל משתמר ביד
 גוי בחותם בתוך חותם, הוין מן היין שאין משתמר ביד גוי אפילו
 בחותם בתוך חותם. ורבי יוחנן אמר, אפילו יין משתמר בחותם
 בתוך חותם. מבארת הגמרא: ותרנויהו – ושניהם סוברים שההלכה
 כרבנן, אלא שנחלקו בדעתם, מר – רבי יוחנן סבר, כי פליגי –
 כשנחלקו רבנן עליה דרבי אליעזר והחמירו על דבריו, היינו
 שלשיטתם לא די בחותם אחר, אכל בחותם בתוך חותם שרי – גם
 חכמים מתירים. ומר – רבי אלעזר סבר, אפילו חותם בתוך חותם
 אסרי.
 הגמרא מבארת האיך היא עשיית חותם בתוך חותם: ה'בי דמי –
 כיצד עושה חותם בתוך חותם, אמר רבא, אננא אפומא דחביתא
 – מורק שכפאו על פי החבית, שריקא – וטיט מרוח סביבות פי המורק
 באופן שהטיט נתון גם על המורק וגם על דפנות החבית ומדביקם,
 ונתתימא – וחתם על הטיט. ושני הדברים האלו, טיח וחותם, ה'וי
 חותם בתוך חותם, ואי לא עשה כך, לא – אין זה מועיל.
 אופן נוסף של חותם בתוך חותם: כפה דיקולא – סל, על פי החבית,
 והיינו שמרח טיט על פי מגופת – [פקק] החבית, ואחרי שהתייבש
 הטיט כפה סל על פי החבית באופן שראש החבית מוקצת מהדפנות
 כנוסים בתוך הסל, ומיתרק – והסל מהודק באופן שיש טיחא
 להסירו מראש החבית ולהחזירו, ה'וי חותם בתוך חותם, ואם לא
 מיתרק – לא היה הסל מהודק על החבית, ונודח ליטלו משם, לא ה'וי
 חותם בתוך חותם – שכיון שנודח ליטלו משם הרי הוא כמי שאינו.
 עוד אופן של חותם בתוך חותם: נוד – כלי של עור שמילאוהו ביון,
 קשור ומונח בריסקא – שק של עור, וגם פי השק היה קשור, אם
 התיימת פיו – הקשר בפי הנוד היה למטה – בשולי השק, ושולי הנוד
 למעלה כלפי פי השק, ה'וי חותם בתוך חותם, משום שטורח הוא
 להפוך ולהתיר את קשרי השק והנוד, ושוב לחזור ולקשור ולהפוך
 באופן שהיה מקודם, ואין חשש שיטרח הגוי לנסכו או להחליפו. אבל
 אם פ'וי של הנוד היה למעלה, בפי השק, לא ה'וי חותם בתוך חותם,
 משום שטירחא מועטת היא להתיר ולקשור ולהחזיר למצב הקודם
 ויש לחשוש להחלפה.
 אופן רביעי של חותם בתוך חותם: אפילו לא היה הנוד נתון בתוך
 שק, כי פ'וי פומיה ל'וי – אם לאחר שקשר את הנוד כפה את
 הקשר לתוכו, וצ'ייר וחתים – וכרך וקשר פעם נוספת על הכיפוף, גם
 זה ה'וי חותם בתוך חותם, כיון שהגוי מתיירא שמא לא יחזור הכפל
 למקומו ויבירונו הישראל.
 דין יין המופקד ביד כותי: תנו רבנן, פראשונה – בתחילה ה'וי
 החכמים אומרים, יין של מקום ששמו עין פושי, וכתיים דרים שם,
 אסור, אף שאינם עובדי אילים, מפני המקום ששמו בירת סריקא,
 שגרים בו גוים, והיו מצויים גם בעין כוש. ומאחר שאין כותי מפקיד
 על מגע גוי נמצא שכל יינם בחזקת מגע גוי, ונאסר. וכן היין של
 כותיים ממקום ששמו ברקתא, אסור, מפני גויי פפר פראשי
 הסמוכים לשם ומצויים בברקתא. וכן של וגדור אסור מפני פפר
 שלים. אך לאחר זמן חזרו החכמים לומר, דווקא חביות פתוחות
 הנמצאות אצל הכותים אסורות, אבל חביות סתומות, מותרות.

26 הכהן הגדול לקדש הקדשים ביום הכיפורים, כך גם
 27 עתה מתבטא ענין זה בתפילות יום הכיפורים, שכן
 28 תפלה היא במקום עבודת הקרבנות:
 29 יום הכיפורים הוא היום היחיד בשנה שחייבים
 30 להתפלל בו חמש תפלות. חמש התפלות הן כנגד חמש
 31 המדריגות שבנשמה - נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה²⁵.
 32 התפלה החמישית, שמתפללים רק ביום הכיפורים
 33 הוא, תפלת נעילה, ובה מתגלית בחינת היחידה
 34 שבנשמה, כפי שהיא מאוחדת עם הקב"ה, ושם אין
 35 מקום לשום דבר מלבד הקב"ה ובני ישראל. וזהו
 36 פירוש של "נעילה" - נועלים את כל השערים, ואין
 37 מתירים להכנס לאף אחד; שם נמצאים רק בני ישראל
 38 עם עצמותו יתברך.
 39 ואף שבחינה זו מתגלית בעיקר בתפלת נעילה²⁶,
 40 הרי בכללות²⁷ קיימת בחינה זו גם בכל היממה של יום
 41 הכיפורים. כפי הלשון: "יום שנתחייב בחמש תפלות",
 42 שהיום, כולו, מחוייב בחמש תפלות; כלומר, אף שכל
 43 חלק זמן של היום מחוייב בתפלה פרטית שלו (בערב
 44 - תפילת ערבית, בבוקר - שחרית וכיוצא בזה), עם כל
 45 זה הוא "יום שנתחייב בחמש תפלות" - כי בכללות
 46 הוא יום שמאיר בו ה"חמש" - בחינת יחידה.

(ממאמר ד"ה וכל אדם

ושיחת שמחת ביה"ש תשכ"ג)

1 ה. דבר זה אנו מוצאים גם בעבודת כהן גדול
 2 ביום-הכיפורים: מעיקרי עבודת הכהן הגדול ביום זה,
 3 היתה כניסתו לקדש הקדשים. על כניסה זו נאמר
 4 בפסוק²⁰ "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד", ואמר על
 5 כך הירושלמי²¹ "אפילו אותן שכתב בהן ודמות פניהם
 6 פני אדם" - שזה נאמר אודות חיות הקודש, המלאכים
 7 נעלים²² ביותר, גם הם לא יכלו להמצא בקדש
 8 הקדשים. כלומר, שהעבודה של יום הכיפורים מגלה
 9 את ההתאחדות של בני ישראל (שהרי הכהן גדול היה
 10 השליח של כלל ישראל) עם הקב"ה, "ישראל ומלכא
 11 בלחודוהי" - רק הקב"ה עם בני ישראל לבד.
 12 יתירה מזו: כניסתו של הכהן הגדול לקדש
 13 הקדשים היתה גם בבית שני, ואז כבר היה חסר בו
 14 ארון הקודש. מכך מובן שהיתה זו כניסה למקום
 15 ודרגה כזו הנעלית מן התורה (אפילו תורה כפי שהיא
 16 עומדת באותיות החקיקה - לוחות)²³. ההבדל בין
 17 תשובה שעל ידי התורה לתשובה שלמעלה מהתורה
 18 הוא²⁴: התשובה שעל ידי התורה היא בחינת גילוי
 19 לבד - אף שהתשובה הינה למעלה מהתורה, שלכן
 20 מועילה תשובה גם על פגמים של תרי"ג מצוות התורה
 21 (כולל מצות תלמוד תורה), הרי מכל מקום היא
 22 בבחינת גילוי, ואילו התשובה שלמעלה מהתורה, היא
 23 ההתאחדות עם עצמותו יתברך, למעלה מגילוי.

24 וכשם שבזמן הבית נוצרה ההתקשרות העצמית
 25 שבין נשמות ישראל לבין הקב"ה על ידי הכניסה של

(20) ויקרא טז, יז.

(21) יומא פ"א, ה"ה. וראה זח"ג טו, ב (וח"א רח, ב) ובר"ה וכל
 אדם הנ"ל בסופו.

(22) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ב, ה"ז. אבל ראה זח"ב מג, א. וראה
 תניא רפ"ט (ומציין שם לרע"מ - כנראה זח"ג רכה, א) - ולע"ח
 (כנראה ש"נ פ"ז).

(23) ראה לקו"ש ח"ג [המתורגם] ע' 276.

(24) ראה לעיל הערה 13.

(25) לקו"ת פינחס פו, ב.
 (26) ולכן עיקר הכפרה הוא בסוף היום (ראה לקו"ת תצא לט, ד).
 וראה קונטרס העבודה פ"ה (ע' לד) "ובפרט בעתים מיוחדים כמו
 בתק"ש ובנעילה דיוהכ"פ".
 (27) עד"ז שביהכ"פ (שבת שבתון) הוא ג"כ בשבת, שכללותו -
 (וקראת לשבת) - עונג, אבל רעוא דרעווין הוא בסוף היום (ראה בס'י
 דרושי סעודות שבת).

המשך ביאור למס' עבודה זרה ליום שלישי עמ' א

1 מבררת הגמרא: מַעֲיָקְרָא - בתחילה, מֵאֵי קְבוֹר - מה סברו חכמים,
 2 ומה היה טעמם לאסור את כל היין, וּלְכַסְּפָה כששינו חכמים את
 3 דעתם וחילקו ביניהם, מֵאֵי קְבוֹר, שהתירו את הסתומות.
 4 משיבה הגמרא: מַעֲיָקְרָא קְבוֹר שֶׁאֵין בוֹתֵי מִקְפִיד עַל מִנְעַ עוֹבְד
 5 בּוֹכְבִים בֵּין שְׁלוֹ, ומניח לו לגעת בו, ולפיכך לֹא שָׁנְא - אין חילוק
 6 בין חביות פְּתוּחוֹת, וְלֹא שָׁנְא חביות סְתוּמוֹת, הכל אסור, מחשש
 7 שנגע הגוי ביין קודם סתימת החבית. וְאֵילוּ לְכַסְּפָה קְבוֹר שֶׁישׁ לְחֶלֶק,
 8 דְבֵי לֹא קָפִיד - מה שכותי אינו מקפיד על יינו ממגע גוי, דווקא
 9 אֶפְתוּחוֹת, כיון שעתידות להימכר בזמן קצר, אבל אֶסְתוּמוֹת,

10 שרגילים להשהותם ואינן נמכרות מיד, מִקְפִיד קָפִיד - נוהרים בהם
 11 ממגע גוי משעת הדריכה, כדי שיוכל למוכרם אף לישראלים, ולכן
 12 הורו חכמים שהסתומות מותרות.
 13 הגמרא מקשה סתירה בין הברייתות: הגמרא סוברת בפשיטות שכמו
 14 שכותי מקפיד על מגע גוי בחביות סתומות שלו כך מקפיד על
 15 סתימות של ישראל שהופקדו אצלו, ולפיכך מקשה בתמיהה,
 16 וּסְתוּמוֹת מוֹתְרוֹת - וכי אין לחשוש למגע גוי בחביות סתומות
 17 המופקדות ביד כותי, וְרַמְיָנְהִי - והרי קשה על כך ממה ששינו
 18 בברייתא,

חוק של יין, אם הִקְמִיץ - נעשה יין, מוֹתֵר לשתותו, משום שברור
שלא שתה בו נחש, שאילו שתה ממנו נחש אֵין מַנִּיחֵהוּ לְהִקְמִיץ. ועל
כל פנים מבואר ששיכר שיש בו ארס אינו מתיישן, ואם כן מדוע לא
התירו שיכר ישן, שמוכח שלא היה בו ארס בתחילת עשייתו.
מתרצת הגמרא: אסרו חכמים אף שיכר שהתיישן, גְּיוּרָה יִשֵּׁן אֲטוּ
הִךְשׁ - כדי שלא יבואו לשתות מהחדש, שההבדל בין הישן לחדש
אינו ניכר כל כך.
הגמרא מביאה את מנהגי האמוראים בשתיית שכר של גוים: רַב
פָּפָא, מְפִיקֵן לִיה לְאַכְבָּא דְחַנְיָה וְשָׁתֵי - היו מוציאים לו שכר
של גוי לפתח החנות ושם היה שותהו. רַב אַחָא מֵייתו לִיה לְבִיתָיה
וְשָׁתֵי - הביאו לו לשתות את השכר בביתו, והקפיד לא לשתות גם
בפתח החנות. מבארת הגמרא ענין מנהגם, וְתַרְוֵיהּוּ - ושניהם סברו
שטעם האיסור הוא מִשּׁוֹם חֲתָנוּת ולא משום גילוי, ומצד ההרחקה
של חתנות די בזה שלא ישתה ברשותו של הגוי, שכיון שאינו שותה
בבית הגוי אין חשש של קירוב הדעת. ומה שהקפיד רַב אַחָא
שיביאו לו לביתו, עָבִיד הִרְקָקָה וְתִירְתָא - עשה כן משום שרצה
להחמיר על עצמו יותר ממה שהדין מחייב.
הגמרא מבררת את דין שתיית שכר אצל ישראל החשוך להקל
בסתם יין של גוי: רַב שְׁמוּאֵל בַּר בִּינְיָאן אִיקְלַע - הודמן לַמָּקוֹם
ששמו מְרֻוּנְאָ, שדרו שם ישראל חשודים שלא היו מקפידים על יינם
של עובדי כוכבים, אֵיתו לִיה חֲמָרָא וְלֹא אֲשָׁתֵי - הביאו לו יין ולא
רצה לשתות, אֵיתו לִיה שִׁיכָרָא וְלֹא אֲשָׁתֵי - הביאו לו שכר וגם
כן לא רצה לשתות ממנו. מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא חֲמָרָא - מובן
מדוע לא רצה לשתות יין, מִשּׁוֹם שִׁימְצָא -[חשש] שנחשדו על יין
נסך. אלא שִׁיכָרָא, מִשּׁוֹם מָאָ - מהו הטעם שלא רצה לשתות
מהם. מתרצת הגמרא: מִשּׁוֹם שִׁימְצָא דְשִׁימְצָא - חשש לשתיית
שיכר משום שתיית יין, שהואיל וישראלים הם יבוא להימשך אחר
יינם, שיש בו חשש יין נסך.
הגמרא מביאה דעה החולקת בענין שכר של גוי: אַמֶּר רַב, הָאֵי
שִׁיכָרָא דְאַרְמְיָה שָׂרֵי - השכר הנעשה אצל גוי מותר לשתותו,
וְאוּלָּם חֵיבֵי בָרֵי - לחייא בני אני מוֹרָה דְלֹא נִישְׁתֵי מֵינֵיהּ - שלא
ישתה ממנו.
מקשה הגמרא: מַה נְפִשְׁךָ - איך שתפרש את דברי רב יקשה, אֵי שָׂרֵי
- אם הוא סובר ששכר גוי מותר, לְבוּלֵי עֲלָמָא שָׂרֵי - צריך שיהא
מותר לכולם, ומדוע אסר לבנו, אֵי אֶסֶר - ואם הוא סובר ששכר גוי
אסור, לְבוּלֵי עֲלָמָא אֶסֶר - צריך שיהא אסור לכולם, ומדוע אסר
רק לבנו ולכולם התירו. מתרצת הגמרא: אֶלָּא בֵיאוּר דְּבִרְוֵי הוּא כֵךְ,
רַב קֶבֶר שְׁטַעַם הַאיסור בשכר גוי הוא מִשּׁוֹם גִּילּוּיָא - שאינם נזהרים
מגילוי, ויתכן ששתה נחש מהמים קודם שהוטלו לשכר וכאמור
לעיל, אמנם בני אדם הבריאים אין חשש שינוקו משתיית שכר זה,
כיון שסתם שכר מטילים לטובו כשותו, וְאוּלָּי מְוִיָא דְּשָׁחְוָא וְקָלֵי
לִיה וְזִהְרִיה - וטעם המרירות כישו בכשות מחלישה את האדם שלא
יהא בו כח להלקות אדם בריא. וְדַלְקָן - אך אם ישתהו אדם חולה
או חלוש בטבעו, הארס מַלְקֵי לִיה מָפִי - ממכיד ומגביר את חוליו
יותר ומסתכן. וְחֵיבֵי בָרֵי, הוּאִיל וְקָלֵן - והוא חולה, לֹא נִישְׁתֵי
מֵינֵיהּ - אסור לו לשתות שכר של גוי כדי שלא יסתכן.
הגמרא ממשיכה בענין משקין מגולין: אַמֶּר שְׁמוּאֵל כָּל הַשְּׂרָצִים יֵשׁ
לְהֵן אֶרֶם, ולכן אסור לשתות משקה ששתה ממנו אחד השרצים,
ולא הרוכז של נחש יותר מן האחרים אלא מפני חומר הסכנה, שארס
שֶׁל נָחַשׁ מְמִית את השותהו, וארס שֶׁל שְׂרָצִים אֵינוּ מְמִית אלא
מלקה ומביא חולי על השותהו.
אַמֶּר לִיה שְׁמוּאֵל לְחֵיבֵי בָרֵי -[בנו של] רַב, בֶּר אַרְיֵא' - בן אריה,
וכינהו כן דרך חביבות לכן איש גדול, תָּא וְאַימָא לָךְ מִלְתָּא
מְעַלְיָתָא דְתָנּוּה אַמֶּר רַב אַבּוּד - בוא ואומר לך דבר מעולה שהיה
אומר אביך, רַב, רַבִּי אַמֶּר אַבּוּד - כך אמר אביך, הטעם מדוע הֵנִי
אֶרְמָיָא זֻקְאֵנִי - אלו הגוים נפוחים, הָהוּן שְׁתוּ גִילּוּיָא - שהיו
שותים ממשקין מגולין, וְלֹא מָתוּ - ומה שלא מתו הוא, אֵיבִידֵי
דְאַבְקָי - מתוך שהם רגילים באכילת שְׂקָצִים וְרָמְשִׁים, חָבִיל
גּוֹפְיָיהוּ - נעשה גופם חם ומחליש את כח הארס.
הגמרא עוברת לדון בחומץ שכר שנלקח מגוי: אַמֶּר רַב יוֹסֵף

הַשּׁוֹלַח חֲבִית שֶׁל יַיִן בְּיַד בּוֹתֵי, שאינם מקפידים על מגע גוי, וכן
השולח חבית של צִיר - זיעה היוצאת מדגים הנכבשים במכבש,
ונעשה חוק כחומץ ומטבילים בו את המאכל, וכן חבית של מוֹרֵיִים -
מאכל העשוי משומן קרבי דגים והיו רגילים לערב בו יין, כִּיד עוֹבֵד
בוֹכְבֵים, אִם מְכִיר חוֹתָמוֹ וְסָתְמוֹ - וסתמתו, וניכר שלא זיפם
השליח, מוֹתֵר, וְאִם לָאוּ - שאינו מכיר, אֶסֶר. וטעם האיסור, לגבי
יין שביד כותי החשש הוא שנגע בו גוי, ולגבי ציר שביד עובד כוכבים
החשש הוא שהחליפו בציר של דגים שתאים הגרוע ממנו, ובמוריים
שביד העובד כוכבים יש לחשוש שהוציא ממנו מעט הוסיף במקומו
יין, שהוא זול מהמוריים. ועל כל פנים מבואר בברייתא שאין להתיר
יין שאצל הכותי אפילו בחבית שתומה, אלא בהכרת חותם, ואילו
בברייתא לעיל שנינו שמוטר לקנות מהם יין בחבית שתומה. מתרצת
הגמרא: אַמֶּר רַבִּי יוֹרְאֵ, לֹא קִשְׂיָא - אין סתירה בין הברייתות,
שאמנם מן הסתם אין הכותי מקפיד לשמור שלא יגע גוי ביו, מכל
מקום כָּאֵן - בברייתא האומרת שהסתומות מותרות, מדובר באותן
הנמצאות בְּעִיר, שהכל רואים את מעשי הכותי ואם לא יקפיד
יחששו אנשים שנגע גוי ביינו ולא יקנו ממנו. כָּאֵן - בברייתא שנינו
שהסתומות צריכות חותם, מדובר בְּבִירָה, והיינו מחוץ לעיר שאין
הרבים מצויים שם, ולכן אין הכותי חושש שיוֹדַע שנגע הגוי בחבית.
הגמרא דוחה את תירוץ של רבי יורא: מִתְקַרְף לָהּ - מקשה עליו רַבִּי
יוֹרְיָה, מֵיִדֵי תֵנּוּךְ דְעִיר לֹא בְּדִרְךָ אֶתוּ - וכי אלו שבעיר לא באו
קודם לכן מן הדרך, ונמצא שגם על היין שבעיר יש חשש שמא נגע
בהן גוי בדרך לעיר.
אַלָּא אַמֶּר רַבִּי יוֹרְיָה, כֵךְ יֵשׁ לִישֵׁב הַסְתִירָה, הברייתא המתירה
לקנות מחביות שתומות, בקונה יין הנמצא בִּין הַתִּיּוֹת -[מקומות
דריכת היין] שִׁנְיָנָה, והטעם שהתירו את החביות הסתומות
שבמקומות אלו, בִּין דְבוּלֵי עֲלָמָא אֶפְכֵי - הכל עוברים ושבים
ומצויים בדרכים, והכותי מִיִּרְתָּה - מפחד ונזהר שלא יגעו גוים בינו,
אַמֶּר - הוא חושב בדעתו, הַשְּׂתָא אֵי חַוֵי לִי מִפְסְדוֹ לִי - אם ישראל
יראו אותי עכשיו שאיני נזהר מנגע גוי, יאסרו את ייני ואפסיד את
כספי.
הגמרא מביאה הלכות שֶׁכֶר פִּירוֹת של גוים: אַתְמֶר - נאמר בבית
המדרש, מַפְנֵי מַה אֶסְרוּ חַכְמִים לשתות שֶׁכֶר פִּירוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי
בוֹכְבֵים, הלא הוא נעשה מדברים המותרים באכילה, ואין מנסכים
ממנו לאלילים. רַמֵי בַר חֲמָא אַמֶּר בשם רַבִּי יֶצְחָק, מִשּׁוֹם חֲתָנוּת
- שלא יהא רגיל לעשות משתאות אצל הגוי ויתן עיניו בבת העובד
כוכבים. וְרַב נַחְמָן אַמֶּר, מִשּׁוֹם גִּילּוּי - הגוים אינם נזהרים בגילוי
המשקה, ויש לחשוש שמא שתה ממנו נחש והטיל בו ארס, ואם
ישתה ממנו הישראל, ימות.
הגמרא מבארת את טעמו של רב נחמן. מבררת הגמרא: אֲנִילוּי דְמָאָ
- מהו הגילוי שצריך לחשוש לו והגוים אינם מקפידים עליו, אִילְמָא
- אם נאמר שאינם מקפידים בגִילּוּי דְנַנְוִיתָא - בגילוי הגיגות שבהם
נעשה שיכר, הרי אֲנִי נָמִי מְגַלְיָן - גם אנו איננו נזהרים בגילוי
שכר שבגיגית זו, משום שמקובל בדיניו שהנחשים אינם שותים
שיכר. וְאַלָּא החשש הוא מגילוי דְחִבְיָתָא - החבית שהשכר מונח בה
לאחר שנגמרה עשייתו, אך קשה שהלא אֲנִי נָמִי מְגַלְיָן - גם אנו
מגלים את החבית ואין אנו נזהרים, מהטעם האמור.
מבארת הגמרא: לֹא צְרִיבָא - אכן חשש הגילוי אינו אלא כְּאֶתְרָא
דְּמַצְלוֹ מָיָא - במקום שבעשיית השכר מצלילים את המים קודם
שנותנים התבואה, ועומדים המים בכלי יום או יומיים עד שכל
הלכלוך שבהם שוקע ונעשים צלולים, ועל אותו זמן חוששים שלא
נזהר הגוי והניח את המים מגולים, והרי במים יש איסור גילוי.
מקשה הגמרא: אֶלָּא מַעְתָּה - לפי דבריך שהטעם הוא משום גילוי
של המים, קודם עשיית השכר, אם כן שיכר של גוי שנעשה יִשֵּׁן,
תִּשְׁתֵרִי - יהא מותר לשתותו, דַּאֲמֶר רַבִּי הֵינְיָא, יִשֵּׁן - יין ושכר
וכל דבר שיש בו משום גילוי, שנתגלה כשהוא חדש והמתין לו עד
שנתיישן והשביח, מוֹתֵר לשתותו, מפני שאם היה בתוכו ארס אֵין
הארס מַנִּיחוּ לְיִישֵׁן - להתיישן ולהשביח, אלא מקלקלו, וממה שאנו
רואים שהתיישן מוכח שמעולם לא היה בו ארס. וכן יין שנתגלה
בשלושה ראשונים לאחר שנחסט, בטרם החמיץ והחל לקבל